

Вікторія Оничко,

студентка 1 курсу юридичного факультету
Національного університету біоресурсів
і природокористування України

Роль Богдана Хмельницького в українському державотворенні*

Актуальність обраної теми для дослідження визначається неабияким зацікавленням як наукової спільноти, так і широкого загалу щодо історичних аспектів та особливостей формування української державності. Проведений аналіз наукових публікацій, присвячених цьому періоду історії України та її політичним перетворенням, свідчить про те, що роль Богдана Хмельницького у державотворенні має надзвичайну вагу. Його діяльність у ролі гетьмана та лідера козацького руху суттєво вплинула на формування політичних, соціальних та правових структур у той період. Аналізуючи публікації з даної тематики можемо виокремити праці таких вчених: Мицик Ю. А., Пінчук Ю.А., Липинський В. К., Грушевський М. С. Вказані вчені мають значний доробок з піднятої проблематики. Доба Богдана Хмельницького стала переломним моментом в українській історії. Національно-визвольна війна під його проводом дала поштовх до формування української державності. Богдану Хмельницькому вдалося об'єднати козаків, селян та інших мешканців для боротьби проти гніту Речі Посполитої. Гетьман став першим главою Української козацької держави. Він привів козацьке військо до перемоги в численних битвах, що призвело до створення територіальної ознаки у державотворчому процесі Гетьманщини.

Система державної влади в гетьманаті Богдана Хмельницького мала чітку ієрархію: центральний рівень (Генеральна рада, Гетьман, Старшинська рада, Генеральна старшина), місцевий рівень (полкові ради, полковники, полкова старшина; сотенні ради, сотники, сотенна старшина). Вища законодавча влада в гетьманаті Богдана Хмельницького належала Військовій (Генеральній) раді. Вертикаль виконавчої влади очолював гетьман. Старшинська рада виконувала дорадчу функцію при гетьмані та разом із Військовою радою урівноважувала владу гетьмана. Виконавча функція на рівні центральних інститутів державної влади покладалася на Генеральний уряд (Генеральну старшину). Державну владу на місцевому рівні в межах своїх компетенцій здійснювали відповідно полковники та полкова старшина, сотники та сотенна старшина. Виконавча та судова функції, особливо на нижчих щаблях державного управління, диференціювалися не досить чітко [3]. Отже, наявність державних органів влади, що також є о ознакою держави, покликані виконувати управлінські функції, були зосереджені у вище перерахованих державних інституціях. Богдан Хмельницький підтримував політику, спрямовану на поліпшення

* Наукова керівниця – доцентка кафедри теорії та історії держави і права Ірина Єрмоленко

умов життя селянства, обмеження панщини та скасування кріпацтва. Він також вніс низку законодавчих змін, щодо захисту прав українських громадян.

За Богдана Хмельницького Україна отримала всі ознаки державності. Вперше Хмельницький створює структури, які працюють суто на українську державу. Це власні збройні сили, митна, фінансова, поштова судова служби, внутрішня та зовнішня торгівля. Гроші вже зосереджувалися в державній скарбниці, а не в королівській. А отже, йшли на розвиток молоді держави. Це промовистий показник повноцінного функціонування козацької держави. Україна здобула не лише внутрішньополітичне визнання, а й міцно утвердилася на міжнародному рівні [1].

Важливим ідеологічним підґрунтям початку визвольної війни під проводом Б. Хмельницького було розуміння історичного походження українського народу. Так, в одному з універсалів гетьмана висловлюється думка, що поляки пішли від савроматів і русів. Українці та поляки, як бачимо, трактуються як народи спільного кореня, тому між ними має настати мир. А війна, котра почалася, була неминучою: козаки «мусили не без причини почати війну й підняти нашу зброю на поляків», бо надто нестерпним був гніт з боку польської шляхти. Б. Хмельницький сформував і українську національну геополітику. На той час терміни «Мала Русь», «Україна» були ширшими, ніж поняття «Козацька держава». Богдан Хмельницький у згаданому вище закличному універсалі визначає межі Русі так: від Поділля до Волох і по Віслу, до Вільного і Смоленська. Себто, включає у межі України-Русі землі як українські, так і білоруські, зокрема Київщину, Галичину, Львівщину, Холмщину, Белзьку землю, Поділля, Волинь, Перемишльські землі, а також Мстиславські, Вітебські, Полоцькі. Ці землі гетьман ідентифікує з Козацькою державою, поняття Україна-Русь та Козацька держава у його розумінні є тотожними [2, с.4-5].

Богдан Хмельницький – видатна постать в українській історії, яка зробила значний внесок у формування української державності та національної ідентичності. Він був не лише видатним полководцем і політиком, а й лідером національно-визвольної боротьби, який зміцнив українську державність і створив Гетьманщину. Діяльність Богдана Хмельницького сприяла створенню структур на користь Української держави, включаючи власну армію, митну, фінансову, поштову та судову служби. Він також визначив межі та ідеологічне підґрунтя визвольної війни і сприяв формуванню національної геополітики України. Побудована ним система державної влади мала чітку ієрархію, що забезпечило функціонування молоді держави. Завдяки Хмельницькому Україна отримала свій національний знак і міжнародний статус. Він започаткував державну ініціативу щодо побудови незалежної, соборної Української держави, яка мала значний вплив на тогочасне європейське політичне

життя. Таким чином, Богдан Хмельницький залишив слід в українській історії та визначив долю України на століття вперед.

Література

1. Богдан Хмельницький – реформатор і фундатор Української державності.

URL:<http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/47123/1/Демчук%20Андрій.pdf> (дата звернення: 30.04.2024)

2. Nowak Dłużewski J. Pogłosy «Przemowy krotkej do rossiwego polaka stanu rycerskiego» Mikolaja Reja w literaturze w. XVI i pierszej polowy XVII. *Pamiętnik Literacki LX*, 1969, z.4., s. 227

3. Становлення інститутів державної влади в добу Гетьманату Богдана Хмельницького URL: https://www.researchgate.net/profile/Valentyna-Opanasiuk/publication/277043596 Stanovlenna_institutiv_derzavnoi_vladi_v_dobu_getmanatu_Bogdana_Hmelnickogo/links/63db7b9a64fc86063807b804/Stanovlenna-institutiv-derzavnoi-vladi-v-dobu-getmanatu-Bogdana-Hmelnickogo.pdf (дата звернення: 30.04.2024)

* Наукова керівниця - доцентка кафедри теорії та історії держави і права Ольга Юхимюк

Національний університет біоресурсів і
природокористування України

Юридичний факультет

Кафедра теорії та історії держави і права

Рада аспірантів юридичного факультету

Студентська організація юридичного факультету

Студентський науковий гурток
«Клуб юних теоретиків»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

учасників

XVII ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ НАУКОВО- ПРАКТИЧНОЇ ОНЛАЙН-КОНФЕРЕНЦІЇ «ПРОБЛЕМИ ЮРИДИЧНОЇ НАУКИ ОЧИМА МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ»

09 травня 2024 р.

м. Київ

УДК: 340:167.1:378.2

Матеріали XVII Всеукраїнської науково-практичної онлайн-конференції
«Проблеми юридичної науки очима молодих науковців»

П.78

Проблеми юридичної науки очима молодих науковців : зб. наук. пр. XVII Всеукр.
наук.-практ. онлайн-конф. (м. Київ, 09 травня 2024 р.) / Укладачка: Віра Качур. К.,
2024. 215 с.

У збірнику подані наукові здобутки учасників, що присвячені
проблемам юридичної науки.

Усі матеріали подаються в авторській редакції.

**За зміст наукових матеріалів відповідальність несуть їх автори та
наукові керівники**